

Hoofdpunten van de Bijzondere Ledenbrief Rijksbegroting 2025

Wij hebben met belangstelling kennisgenomen van het regeerprogramma en de eerste rijksbegroting van het nieuwe kabinet. Wij waarderen de open uitnodiging van het kabinet om samen te werken aan de maatschappelijke opgaven. Daarbij constateren wij dat de inhoud van dat programma nog veel ruimte laat in de uitwerking en bij gemeenten veel vragen oproept. De taken en middelen moeten in balans worden gebracht. Wij zullen richting het kabinet de bereidheid uitspreken om samen te werken aan de ambities van het kabinet, maar ook onze zorgen uitspreken rond de haalbaarheid van een deel van deze ambities.

In de bijgevoegde Bijzondere Ledenbrief Rijksbegroting geeft de VNG u een overzicht van de voor gemeenten belangrijke kabinetsvoornemens in de Rijksbegroting 2025 en de betekenis daarvan voor gemeenten. Hieronder vindt u een aantal hoofdpunten.

1 Gemeentefinanciën

- De nieuwe BBP-systematiek voor het accres van het gemeentefonds schiet tekort door structureel te lage ramingen van het CPB; voor 2024 gaat het om 1,1%, wat een nadeel inhoudt van structureel meer dan € 400 miljoen.
- Er is in 2026 nog steeds sprake van een niet-taakgebonden korting van € 2,4 miljard op het accres algemene uitkering.
- In het hoofdlijnenakkoord staat dat alle specifieke

uitkeringen (spuks) met uitzondering van de BUIG (middelen voor de bijstandsverstrekking) worden overgeheveld naar het gemeentefonds. De bijbehorende korting is verlaagd van € 638 miljoen naar € 438 miljoen door meer spuks uit te zonderen.

2 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

- Het kabinet zet in op de verbetering van de ondersteuning van volksvertegenwoordigers, waaronder de gemeentelijke en provinciale griffie en rekenkamer, alsmede de lokale ombudsfunctie. Daarnaast is er aandacht voor de vernieuwing van het kiesstelsel, het vergroten van de toegankelijkheid bij, en de uitvoerbaarheid van verkiezingen.
- Onevenredige hardheden in beleid, wetgeving en uitvoering gaat het kabinet gericht opsporen, openbaar maken en aanpakken. Gemeenten kunnen signalen over hardheden en knelpunten in beleid, aandragen bij de coördinerende minister van BZK.
- Vanaf 2025 wordt er structureel € 9 miljoen gereserveerd voor koopkrachtverbetering in Caribisch Nederland.
- Voor gemeenten is er positieve aandacht voor digitale zaken: ethiek en transparantie op AI en algoritmen, versterking van digitale inclusie, arbeidsmarktkrapte, autonomie (ongewenste onafhankelijkheden), implementatie van Europese

regelgeving en standaardisering. Rode draad in begrotingen en regeerprogramma zijn dienstverlening en transparante overheid.

de arbeidsmarkt, de schoolgebouwen en het leerlingenvervoer in een trager tempo verlopen dan wenselijk.

3 Justitie en Veiligheid

- In het regeerprogramma wordt aangegeven dat het kabinet de politie weer zichtbaar en dichtbij de inwoners in de wijken en buurten wil laten zijn, bijvoorbeeld bij de inzet van wijkrechtspraak. Voor gemeenten missen de structurele(re) investeringen in de volle breedte van de veiligheidsketen, waar ook het gemeentelijke veiligheidsapparaat deel van uitmaakt.
- Uitvoerbare wetgeving is onderdeel van de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) voorgeschreven wijze dat gemeenten en rijk bij beleidsontwikkeling eerder om de tafel zitten.
- Het kabinet brengt op korte termijn een wetsvoorstel in consultatie om constitutionele toetsing van wetten aan verschillende grondrechten door de rechter mogelijk te maken. Deze toetsing heeft directe betekenis voor medebewindstaken van gemeenten.
- Digitale veiligheid en weerbaarheid krijgen veel aandacht; intensiveringen op de digitale BOA en online monitoring in het OOV domein worden hierbij benoemd. Ook is er sprake van intensivering van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) en aandacht voor de Informatiebeveiligingsdienst (IBD): die kent eenzelfde uitbreiding van activiteiten, maar geen intensivering.

4 Asiel en Migratie

- Voor gemeenten is het belangrijk dat de gehele keten duurzaam op orde wordt gebracht, met voldoende (langdurig perspectief op) doorstroom en uitstroom. De VNG zal richting het kabinet en het parlement blijven herhalen dat als de Spreidingswet wordt ingetrokken, dit pas kan als de asielketen op orde is.

5 Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

- Als het rijk de meerkosten als gevolg van de btw-verhoging niet compenseert, dan landen de kosten voor sport volledig bij gemeenten.
- Voor de randvoorwaardelijke zaken in het onderwijs - leraren, gebouwen en leerlingevervoer - is ondanks grote uitdagingen geen extra budget. Dit betekent dat de noodzakelijke investeringen in

6 Infrastructuur en Waterstaat

- Er worden geen extra middelen vrijgemaakt voor het beheer en onderhoud van gemeentelijke infrastructuur. Extra middelen voor ontsluiting woningbouwlocaties gaan in het mobiliteitsfonds: ontsluiting wordt daarmee een ontwikkeling-per-ontwikkeling-onderhandeling met I&W. Het kabinet wil zero emissie zones uitstellen in verband met het landelijk regelen van uitzonderingen en zet in op het stopzetten van subsidies voor elektrische voertuigen.
- Voor Klimaatadaptatie en water- en bodemsturend zijn geen specifieke extra middelen beschikbaar gesteld. Goed om te zien is dat een nationaal programma circulaire economie gaat inzetten op een brede grondstoffentransitie.

7 Economische Zaken

- Het kabinet vergroot de inzet op regeldrukreductie van 1,1 miljoen naar 2,3 miljoen. Het effectief aanpakken van regeldruk draagt bij aan het verdienvermogen van het mkb en kan gemeenten ontlasten.

8 Klimaat en Groene Groei

- Er is grotendeels sprake van stabiele beleidsdoelstellingen zoals ook benoemd in het hoofdlijnenakkoord. Klimaatdoelen 2030 en 2050 blijven staan, echter zonder perspectief op het hoe. Over de aanbeveling van het ROB-rapport om te herijken en nieuwe taken te financieren, is niets opgenomen. Er is meer focus op verduurzaming industrie, en klimaatfondsmiddelen zullen deels naar kernenergie.

9 Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

- Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) wordt gestopt en Transitiefonds (wet) ingetrokken. Uitvoeringsgerichte en gebiedsgerichte aanpak blijft overeind en het kabinet legt meer nadruk op innovatie.

10 Sociale Zaken en Werkgelegenheid

- Het kabinet en gemeenten hebben gedeelde ambities op bestaanszekerheid met dit kabinet. Daarbij zien we kansen op de lange termijn bestaanszekerheid, proactieve dienstverlening en schuldhelpverlening.
- De afspraken over de compensatie van de kosten die gemeenten in het kader van de Hersteloperatie Toeslagen zijn gemaakt, zijn opgenomen in een specifieke uitkering welke tot 31 december 2026 loopt. Om getroffen nu en in de toekomst te kunnen blijven ondersteunen, is en blijft financiële dekking noodzakelijk.

11 Volksgezondheid, Welzijn en Sport

- Het kabinet bevestigt de afspraken tussen gemeenten, sector en rijksoverheid zoals eerder gemaakt in de Hervormingsagenda Jeugd. Het is positief dat de rijksoverheid hiermee inhoudelijke continuïteit biedt op dit onderwerp.
- De tegemoetkoming in de stijgende uitgaven Wmo dragen bij aan de beheersing van de Wmo, in afwachting van keuzes die volgen uit het houdbaarheidsonderzoek Wmo.

12 Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

- Ruimtelijke ordenings- en bouwinstrumentarium zijn bij het kabinet op het vizier, inclusief modernisering van het grondbeleid. De 5 miljard euro voor woningbouw de komende vijf jaar worden uit verschillende vakgebied claims opgelegd waardoor het bedrag dat daadwerkelijk beschikbaar zal zijn voor publieke onrendabele toppen onder druk komt te staan. Tevens besteed het kabinet aandacht aan regio's en hun strategische investeringsagenda's.

13 Buitenlandse Zaken, Handel en Ontwikkelingshulp

- Het kabinet wil de Nederlandse afdrachten aan de Europese begroting beperken. De gevolgen hiervan voor gemeenten zijn niet bekend. Ook de indirecte impact op de totale Europese begroting en de omvang van Europese subsidiefondsen zijn onduidelijk.